

Kandidatuppsats i offentlig förvaltning HT 2015

Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet

Författare: Salam Kaskas

Handledare: Carina Abrahamson Löfström

Examinator: Gary Kokk

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Överenskommelsen- ”Lost in translation”?

En fallstudie om Överenskommelsen mellan ideell sektor och offentlig sektor kring social ekonomi.

Förord

Mitt intresse i ideella organisationer och att engagera mig ideellt har alltid varit en drivkraft. Ett intresse som också drivit mig till att analysera och fundera över ideella organisationer och dess roll i Sverige idag. Något håller på att förändras och det ska bli ytterst intressant att se vilka vändningar detta kan ta framöver.

För mig var det en självklarhet att min kandidatuppsats skulle handla om den offentliga och den ideella sektorn och de utmaningar de står inför idag och i framtiden. Det har varit en berikande hösttermin där nya kunskaper och inspirerande samtal har kunnat föras. Jag vill börja med att tacka samtliga respondenter som tagit sig tiden att delge mig information, tankar och funderingar och som har anpassat sina scheman i en hektisk tid för att ett samtal ska vara möjligt, stort TACK!

Jag vill även delge ett tack till min handledare Carina Abrahamson Löfström som peppat och lotsat mig genom snåret som kan upplevas när man skriver en uppsats.

Slutligen ett särskilt tack till de som stötta och peppat mig allra mest, min familj och mina vänner, som möjliggjort energi och låtit mig ägna tid till att tampas med transkriberingar och analyser, tror vid det här laget att de är lika mycket experter på området som mig.

Särskilt tack till Robert, Nora, Qarin, Liza och Disa, ni är mina guldklimpar!

Göteborg 2015-01-11

Sammanfattning

Denna studie handlar om Överenskommelsen- social ekonomi som är skriven 2014 mellan idéburna organisationer och Västra Götalandsregion. Syftet med Överenskommelsen är att den ska vara en grogrund för samverkan och bygger på sex grundläggande principer.

I eftersökning på forskning kring Överenskommelsen uppdagades en kunskapslucka om hur organisationer tar till sig en sådan idé och vad som sker i organisationerna när en sådan har blivit mottagen. Uppsatsen syftar till att bidra med den kunskapen och öka förståelsen kring hur organisationer tar till sig en sådan idé som Överenskommelsen för att sedan omvandla den i praxis i sina respektive organisationer. Vidare avsågs det att studera om det skedde någon påverkan på organisationernas struktur eller verksamhet.

De teorier som uppsatsens ansats har utgått ifrån är översättningsteorin men även ha möjlighet till att studera det resultat som skett i organisationerna när väl idén om Överenskommelsen mottogs så passade teorier som isomorfism och särkoppling in. För att kunna genomföra studien och uppfylla det syfte som uppsatsen avsåg har intervjuer utförts i fem olika organisationer men även i regionen för att få en bild kring detta.

Resultatet visar på en viss diskrepans i tolkningen och översättningen av Överenskommelsen och dess avsikter. Översättningsutrymmet har varit brett och i uppsatsens resultat menar jag att det kanske har varit alltför breda ramar och inte så tydligt och konkretiserat som organisationerna har önskat. Denna diskrepans kan ha sitt ursprung i det faktum att de organisationer som har skrivit under Överenskommelsen representerar den mångfald som finns i civilsamhället och att tolkningen som skett har varit avhängt på huruvida man tillhör de idéburna organisationerna eller de organisationer som tillhör social ekonomi. När påverkan i organisationerna har studerats visar det sig att i majoriteten av organisationerna har särkopplat Överenskommelsen från sin verksamhet och en viss isomorfism kunnat skönjas. I en av de studerade organisationerna har Överenskommelsen övergått till handling. Trots en del skepticism och rädslor kring Överenskommelsen finns det ändå en tillförsikt och tilltro till att detta kan bli bra på sikt för både organisationerna och regionen.

Nyckelord: Offentlig sektor, ideell sektor, Överenskommelsen-social ekonomi, civilsamhället, Översättningsteori, särkoppling och isomorfism.

Innehållsförteckning

1. Introduktion och problemformulering.....	5
1.1 Överenskommelsen	6
1.2 Tidigare forskning	8
1.3 Syfte.....	10
1.4 Frågeställning	10
1.5 Avgränsning	10
2. Metod	11
2.1 Uppsatsens design	11
2.2 Urval	11
2.3 Intervjuer	11
2.4 Etik	12
2.5 Analysens genomförande	13
3. Teori	14
3.1 Översättningsteori.....	14
3.2 Särkoppling och Isomorfism	15
4. Empirisk analys	18
4.1 Idéns färd genom regionen och organisationerna.....	18
4.2 Tematisk empirisk analys	26
4.2.1 Idéburen kontra social ekonomi.....	26
4.2.2 Isomorfism och särkoppling	29
5. Slutsatser	32
5.1 Framtida forskning	33
Referenser.....	34
Bilagor.....	37

1. Introduktion och problemformulering

Sverige har en lång och stark tradition av frivilliga organisationer, folkrörelser och ideellt engagemang. I en rapport från 2010 till regeringskansliet beskriver forskare hur det ideella engagemanget varit starkt och stabilt över tid. Om man omräknar det ideella arbetet som sker i Sverige idag motsvarar detta cirka 400 000 heltidsarbeten, tre fjärdedelar av Sveriges befolkning är på något sätt engagerade i det ideella arbetet¹. I regeringsförklaringen den 6 oktober 2006 poängterades vikten av denna kraft och den dåvarande alliansstyrda regeringen uttryckte sig bland annat så här:

”Grunden för trygghet och gemenskap läggs i ett starkt civilt samhälle såsom föreningsliv, idrottsrörelser, kyrkor, samfund, och ideella organisationer. Solidariteten i de offentliga välfärdssystemen är ett komplement till ett samhälle som i högre grad präglas av medmänsklighet, ansvarstagande och idealitet. Ett starkt civilt samhälle är också grunden för en stark demokrati. Ett ökat samarbete mellan den offentliga, privata och ideella sektorn är nödvändigt för att utveckla vårt samhälle².”

Denna kraft och resurs är viktigt att värna om och under regeringens mandat skrevs 2008 en Överenskommelse mellan regeringen, idéburna organisationer (dvs. självstyrande ideologiska organisationer som kan antingen ha ett vinstsyfte eller ett samhällligt syfte utan att vara statliga eller kommunala) inom det sociala området och Sveriges Kommuner och Landsting. Målet med denna Överenskommelse är:

”att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare. Syftet är också att utveckla en större mångfald av utförare och leverantörer av hälso- och sjukvård samt omsorg³.”

Denna överenskommelse har lett till olika lokala varianter. I december 2014 skrev Västra Götalandsregionen och ca 70 föreningar under överenskommelsen med liknande premisser och med inriktningen gentemot den sociala ekonomin⁴. Med detta menar man att den sociala ekonomin är ett samlingsbegrepp som omfattar verksamheter som har allmännytta eller medlemsnytta och inte vinstintresse som sin främsta drivkraft⁵. Men frågan är hur Överenskommelsen fungerar i praktiken? Hur har de ideella organisationerna mottagit denna överenskommelse och har den påverkat dem på något sätt?

¹ Svedberg m.fl.: 60

² Regeringsförklaringen 2006

³ www.overenskommelsen.se 2015

⁴ 2015 är det 80 föreningar som har skrivit under Överenskommelsen

⁵ VG- regionen, 2015

1.1 Överenskommelsen

I samdialog med regeringen (genom Integrations- och jämställdhetsdepartementet och Socialdepartementet), ett 90-tal organisationer och Sveriges Kommuner och Landsting togs Överenskommelsen fram under ledning av Peter Örn. Det är ett ömsesidigt avtal vars huvudsyfte är att stärka de idéburna organisationernas självständiga och oberoende roll som röstbärare och opinionsbildare och stödja en större variation av utförare inom hälso- och sjukvård och omsorg. Ett annat syfte är att förtydliga de ideella organisationernas roll inom det sociala området och skapa förutsättningar som möjliggör att dessa kan konkurrera med andra aktörer som agerar inom samma område⁶. Motiven till denna överenskommelse från statens håll har varit flera, för det första har denna dialog efterfrågats av de idéburna organisationerna inom den idéburna sektorn men även att det offentliga vill tillvarata organisationernas kunskap och engagemang som varit ouppmärksammat under lång tid⁷. De organisationerna har gemensamt är att de alla är aktörer inom det sociala området.

”De idéburna organisationerna med social inriktning bedriver ofta verksamhet i närhet till den offentliga sektorn, stat, landsting och kommun. Ofta finns gemensamma övergripande målsättningar med det offentliga, t.ex. inom folkbildning, social inklusion och folkhälsa. Arbetsmetod och syn på orsak, verkan och samband i det sociala arbetet kan dock skilja sig från det offentliga. Rätten och den praktiska möjligheten att vara fria – trots närhet till och i många fall samverkan med den offentliga sektorn – kräver en tydlighet i relationen. Genom denna överenskommelse ges ytterligare ett viktigt bidrag till att idéburna organisationers inflytande blir större⁸.”

När denna överenskommelse ingåtts har parterna haft olika avsikter med överenskommelsen. Från regeringen har syftet varit att erkänna de idéburna organisationernas roll när det gäller demokrati och välfärd, men även att stärka människors egenmakt i sina engagemang, bidra till goda förutsättningar för idéburna aktörer och att den ideella sektorn ses som en resurs för att utveckla välfärden. De idéburna organisationernas avsikter har varit att tydliggöra sitt oberoende och särart, samarbeta utan att göra avkall på sin självständighet, bidra till att demokrati och välfärden i samhället utvecklas och understryker att både stat, kommun och landsting bör vara lyhörda och aktivt verka för en samverkan⁹. I Överenskommelsen lyfts även fram att även de organisationer inom det sociala området som inte har skrivit under överenskommelsen inte ska utsättas för differentiering vad gäller bidrag och andra ”förmåner” men att de omfattas av tidigare åtaganden och åtgärder som tagits av regeringen. Sex gemensamma principer antogs tillsammans och utifrån detta har varje part (staten, idéburna organisationer och SKL) utformat egna åtaganden utifrån den egna strukturen och den egna rollen¹⁰.

⁶ Överenskommelsen 2008/2009:5

⁷ Överenskommelsen 2008/2009:6

⁸ Överenskommelsen 2008/2009:8-9

⁹ Överenskommelsen 2008/2009: 13-14

¹⁰ Överenskommelsen 2008/2009:17

De olika principerna¹¹

1. Principen om självständighet och oberoende

Idéburna organisationer och verksamheter sätter sitt uppdrag utifrån sina värdegrunder och är självständiga röstbärare utan att det påverkar deras samverkan eller deras ekonomiska stöd.

2. Principen om dialog

De som berörs av offentliga beslut ska ha möjligheten att själva eller via sina intresseorganisationer kunna hävda sin rättigheter och intressen. De idéburna organisationerna bidrar till det demokratiska inflytandet och det är viktigt att det finns förutsättningar som tar tillvara på detta. Dialogen syftar också till att bredda och fördjupa beslutsunderlag och för att öka förtroendet.

3. Principen om kvalitet

Oavsett om det är offentlig, privat eller idéburen verksamhet ska kvalitet genomsyra verksamheten och det är viktigt att lagar, direktiv och som ställs av beställaren. Kvaliteten ska även formaliseras för att kunna följas upp, utvärderas och jämföras med andra aktörer.

4. Principen om långsiktighet

Det bör finnas förutsättningar som möjliggör för idéburna verksamheter att kunna planera och långsiktigt utföra sin verksamhet, detta kräver en bred politisk förankring som värnar om de idéburnas existens och samhällsroll.

5. Principen om öppenhet och insyn

Tillgång till information krävs i såväl offentlig som ideell sektor. Insyn ska tillämpas så att uppdragen kan fullföljas och inte heller medföra skada för brukare, frivilliga, anställda, tredje parter eller organisationernas inre demokrati.

6. Principen om mångfald

I och med detta växande utbud av utförare skapas även ett utrymme för innovation. Olikheten bland utförare visar på mångfalden och bredden på de organisationer som bygger på demokratiska värden. Både den offentliga och den ideella sektorn har ett ansvar för att möjliggöra för nya organisationer, nya utförare samt olika former för samverkan och avtal att växa fram.

Denna överenskommelse banade väg för flera regionala och lokala överenskommelser som utgår från de sex nationella principer som man tagit fram men som sätts i den regionens/ kommunens kontext och syftar

¹¹ Överenskommelsen 2008/2009: 22-25

till samverkan. I Västra Götaland (som denna uppsats avser att behandla) har även långsiktiga mål och målbilder tagits fram gemensamt som gäller fram till 2017, dessa skall revideras vart tredje år¹². Även i denna överenskommelse tas gemensamt ansvar för principerna, men åtaganden som görs under respektive princip ansvarar varje part för¹³.

De mål som man har skrivit under är följande:

- Att tillsammans arbeta fram en hållbar utveckling genom sociala, ekonomiska och ekologiska lösningar
- Att tillvarata invånarnas engagemang och delaktighet utifrån individ- och organisationsperspektiv
- Att arbeta för mångfald i entreprenörskap
- Att skapa strukturer för samverkan med ömsesidig respekt
- Att inspirera till samarbete
- Att regionen har ett enhetligt förhållningssätt gentemot den sociala ekonomin

Även i denna överenskommelse är den sociala ekonomin i fokus och här finns en definition på vad som avses med den.

”Den sociala ekonomin särskiljer sig från den privata och offentliga sektorn då den består av organisationer som har samhällsnytta och medlemsnytta som främsta mål samt tar tillvara invånarnas och samhällets intressen utan ekonomisk vinst som huvudsyfte. Den sociala ekonomin bedrivs främst i föreningar, kooperativ, trossamfund, stiftelser och liknande sammanslutningar¹⁴.”

1.2 Tidigare forskning

Forskare har studerat Överenskommelsen och Överenskommelsens betydelse för samhället. I olika rapporter belyses nyttan med en bra kommunikation mellan regeringen, idéburna organisationer inom det sociala området och Sveriges kommuner och Landsting¹⁵. För att sätta frågan i ett slags historiskt sammanhang har statens roll gjort en ”resa” från att hierarkiskt styrande till att jobba utifrån en mer nätverksinspireradmodell¹⁶. Ett skifte som även brukar kallas från ”government to governance”. Ett skäl till denna samverkan är att hantera komplexa processer som inte går att lösa eller inte är ändamålsenliga via traditionella organisationsstrukturer. De senaste decennierna har allt fler organisationer släppt ifrån sig arbetsuppgifter i tron om att andra kan hantera dessa mer effektivt¹⁷. Denna samverkan kan även bidra

¹² Överenskommelsen 2014:3

¹³ Bilaga 1, utdrag ur Överenskommelsen, <http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Om-Vastra-Gotalandsregionen/Aktuella-projekt/Overenskommelse-social-ekonomi/>

¹⁴ Överenskommelsen 2014:2

¹⁵ Johansson, Kassman & Scaramuzzino 2011: 5

¹⁶ Johansson, Kassman & Scaramuzzino 2011: 9

¹⁷ Furusten 2007: 64

att ge organisationer en slags legitimitet och trovärdighet i dessa sammanhang¹⁸. Under arbetets gång med Överenskommelsen har frågor rests kring vilka ”spelregler” som ska appliceras på detta samarbete. En skepticism växte fram kring den pågående utvecklingen där det ansågs att ideella sektorns oberoende och självständighet rubbades och att det pågick en förskjutning från att vara ”röstorganisationer” till mer ”serviceinriktade organisationer”¹⁹.

De organisationer som släpptes in i maktens korridorer och som deltog i denna samverkan förväntades axla ett ansvar som gick utanför organisationernas egenintresse och istället i allt större utsträckning verka för samhällsintresset. De förväntades tona ner sin kritik riktad mot staten och i utbyte fick de tillgång och inflytande i att vara statens utvalda. Deltagande organisationer förutsätts ha en viss organisationsstruktur; centraliserad, hierarkisk och representation av en stor medlemskår²⁰.

Efter en sökning i olika sökmotorer både för böcker och för publikationer så verkar forskare bland annat studerat huruvida denna Överenskommelse ter sig i praktiken och hur statens roll har förändrats i och med ansvarsutövningen. Men här kan en kunskapslucka skönjas som behöver fyllas. Både i Överenskommelsen och i forskning menar man på att den ideella sektorn inte är homogen, att organisationer bidrar till denna samverkan utifrån sin struktur och sin roll²¹. I en masteruppsats skriven av Azadeh Pezeshk vid Förvaltningshögskolan i Göteborg 2014 studerades idéburet offentligt partnerskap²². Denna samverkansmodell som har gått steget längre än Överenskommelsen och är en fortsättning mellan ideell och offentlig sektor lyfter författaren fram den som ett sätt att gemensamt definiera samhällsutmaningar och forma insatser och på så sätt sluta avtal över ett samarbete. Syftet med denna uppsats var att belysa huruvida organisationernas påverkansgrad och delaktighet i samhällsutvecklingen har stärks via en sådan överenskommelse. Pezeshks resultat visar på att det inte funnits möjlighet till någon sådan påverkan eller att det förbättrat organisationernas möjlighet att vara opinionsbärare utan snarare tvärtom. I sina slutsatser och förslag till vidare forskning menar Pezeshk att de idéburna organisationerna och offentliga sektorn är positivt inställda till ett samarbete även om det inte stärker organisationernas roll som opinionsbildare men ställer sig frågande om huruvida dessa former av samverkan kan bidra att det skapas en homogenitet (en likriktning) bland organisationerna då deras självständighet begränsas i och med de skrivna avtalen²³.

Liknande forskning har Tobias Harding skrivit med isomorfism som utgångspunkt om studieförbunden och deras omvandling. Han menar att de organisationsstrukturer som nytillkomna studieförbund haft har

¹⁸ Furusten 2007: 66

¹⁹ Johansson, Kassman & Scaramuzzino 2011:28

²⁰ Johansson, Kassman & Scaramuzzino 2011: 55

²¹ Överenskommelsen, 2008/2009

²² Pezeshk 2014

²³ Pezeshk 2014:81

inte alltid speglat de normer som finns inom folkbildningsarenan och därmed skapat incitament för organisationerna att omforma sin struktur eller att välja bort att delta i arenan²⁴. Han menar på att det organisatoriska tryck som ställdes från staten tenderar till att leda mot en ökad likformighet (isomorfi) i folkbildningens organisationer²⁵. Harding menar att den offentliga sektorn spelar en stor roll i Sverige som finansiär av civilsamhällets organisationer och när tillgången till ekonomiska och andra resurser knyts till redan etablerade aktörer innebär det ett tryck för nya aktörer att anpassa sig efter de organisationsmodellerna²⁶. Utifrån den tidigare forskningen blir det därför intressant att titta på huruvida organisationer tar till sig nya idéer och om det de facto påverkar dem på något sätt.

1.3 Syfte

Syfte med denna uppsats är att bidra till en ökad förståelse kring hur en idé såsom Överenskommelsen-Social ekonomi färdas och översätts av olika parter in i respektive organisationer i Västra Götaland och om vad som därefter sker i organisationerna. Genom att studera hur översättningen har gått till och hur mottagandet av idén varit i organisationerna kan vi se hur organisationer har valt att implementera och institutionalisera idén. Kan idéer och de sätt de paketeras och färdas på påverka mångfalden och diversifieringen av civilsamhället?

1.4 Frågeställning

Hur har Överenskommelsen- social ekonomi skriven mellan offentliga sektorn och de idéburna organisationerna i Västra Götaland översatts av organisationerna?

- Hur inrymmer paketeringen av Överenskommelsen mångfalden av organisationer?
- Hur sker anpassningen till Överenskommelsen?

1.5 Avgränsning

Det jag vill titta närmare på i denna uppsats är den Överenskommelse som skrivits i Västra Götaland och de organisationer som finns inom regionen. Anledningen till detta urval är dels på grund av den givna tidsramen men förhoppningen är även att detta kan ge en insyn till vilka behov organisationer har vid uppstart av liknande samarbeten och projekt och att dessa kan spela roll vid en översättning.

²⁴ Harding 2012: 155 ff.

²⁵ Harding 2012: 167

²⁶ Harding 2012: 170

2. Metod

2.1 Uppsatsens design

För att svara på uppsatsens forskningsfråga och för att uppnå dess syfte har en kvalitativ studie genomförts. Uppsatsen har byggts på semistrukturerade intervjuer där en informantintervju och fem respondentintervjuer genomförts för att kopplas samman med teorin. Tanken med denna ansats har varit att en eventuell ny kunskap på så vis kan utvidga uppfattningen om hur överenskommelsen har översatts av organisationerna och om den har påverkat organisationernas verksamhet och struktur²⁷.

2.2 Urval

Givet den tid som varit tilldelad och för att begränsa urvalet så har i denna uppsats Överenskommelsen-social ekonomi i Västra Götalandsregionen valts att studeras. Denna Överenskommelse har funnits i över ett år och har ännu inte utvärderats. Det har varit intressant att studera upplägget av Överenskommelsen som idé och hur organisationerna har mottagit den in i sina respektive organisationer. I skrivandets stund hade 80-tal organisationer skrivit under Överenskommelsen och dessa representerar en mångfald av organisationsformer. Det är studieförbund, lokala föreningar, distriktsorganisationer/avdelningar, paraplyorganisationer (där man representerar ett antal andra organisationer), med flera. Jag valde sex olika organisationer för att få en bild av hur dessa har översatt Överenskommelsen och om det påverkat respektive organisation, fem av dessa valde att ingå i studien. Bland dessa organisationer har studieförbunden valts att bortses ifrån, detta för att studieförbunden har en komplex struktur där det finns flera olika bidrags- och uppdragsgivare (stat, kommun/landsting/region och huvudmän). I studieförbunden finns medlemskapet hos respektive huvudman och inte i själva studieförbundet²⁸. Genom denna metod kommer möjligheten till generaliseringar vara små²⁹ men genom urval av respondenter har intervjuerna kopplats till teorin och på så vis har analytiska slutsatser kunnat göras³⁰. Djupintervjuer har på så vis gett svar på de frågor som handlat om översättningen och resultatet då det handlar om organisationernas upplevelse av en idé.

2.3 Intervjuer

För att få mer kunskap om vad Överenskommelsen-social ekonomi innebär och vad Västra Götalandsregionen syftar till att uppnå med denna har en informantintervju³¹ skett med en representant från regionen som varit med i processen av Överenskommelsen³². Denna intervju har använts som källa

²⁷ Esaiasson m.fl. 2012: 276

²⁸ <http://studieforbunden.se/studieforbund/finansiering/> hämtad 2015-11-25

²⁹ Esaiasson m.fl 2012: 158

³⁰ Esaiasson m.fl 2012: 159

³¹ Bilaga 2

³² Esaiasson m.fl. 2012: 228

för att klargöra ytterligare och få en djupare förståelse kring Överenskommelsen. Representanten från regionen har en expertkunskap som tillfört ytterligare fakta men även gett överenskommelsen lite mer ”liv” i mina ögon. Vidare har fem respondentintervjuer med nyckelpersoner inom de utvalda organisationerna genomförts för att få organisationernas syn på Överenskommelsen. Dessa intervjuer har spelats in och transkriberats för att användas som empiriskt material. Organisationerna presenteras längre fram i analysavsnittet. Intervjufrågorna som togs fram i en intervjuguide har varit tematiska och haft en semistrukturerad form³³, detta har underlättat dels i analysarbetet men även möjliggjort för respondenten att känna igen sig i frågorna och föra ett dynamiskt och levande samtal³⁴.

I sin bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* skriver författarna Steinar Kvale och Svend Brinkmann,

”Den kvalitativa forskningsintervjun söker förstå världen från undersökningspersonernas synvinkel, utveckla mening ur deras erfarenheter, avslöja deras levda värld som den var före de vetenskapliga förklaringarna.”³⁵.

Genom intervjuer har nyanser i samtalet kunnat fångas där respondenterna har uttryckt sin verklighet och sin upplevelse av vad som skett när idén om Överenskommelsen tagits emot och om den påverkat organisationerna på något sätt. Respondentintervjuerna har varit utformade som samtalsintervjuer med en uppsättning av färdigställda frågor som ställts till alla organisationer. Beroende på hur samtalet utmynnat har följdfrågor ställts för att ge ett tillräckligt uttömmande svar³⁶. De uppföljningsfrågor som uppstått har varit kopplade till de tematiska frågorna för att få så utförligt svar som möjligt³⁷.

2.4 Etik

Då informantintervjun är en del av källhänvisningen i denna uppsats gäller det också att tänka källkritiskt när analyser och slutsatser har dragits, viktigt är att information inte är subjektiv utan att den beskriver verkligheten³⁸. Det har varit viktigt att tänka på de ordval i de frågor som ställts så att inte svaren påverkats indirekt eller undermedvetet³⁹. Ett strategiskt val som gjorts i denna uppsats är att respondenterna och de organisationer de representerar behandlas som konfidentiella. Detta kan man tala både för och emot, men det starkaste skälet till varför det valet har gjorts är för att möjliggöra för respondenterna att vara fria i sina tolkningar och uttalanden utan att vara oroliga för att det kan skapa konsekvenser varje sig för de själva eller för deras respektive organisationer⁴⁰. Detta brukar kritiserars då det i forskarsammanhang

³³ Bilaga 3 Intervjuguide

³⁴ Esaiasson m.fl. 2012:264

³⁵ Kvale och Brinkmann 2014: 17

³⁶ Ibid

³⁷ Esaiasson m.fl. 2012:265

³⁸ Esaiasson m.fl. 2012: 279-288

³⁹ Kvale och Brinkmann 2014:192

⁴⁰ Kvale och Brinkmann 2014: 109

menas att en studie ska kunna gå att replikera men i detta fall har ”ett öppet klimat” vägt tyngre under intervjuerna för att få deltagarnas ocensurerade upplevelser och tankar⁴¹. På grund av detta val har organisationerna getts andra namn för att kunna särskiljas från varandra, därför kommer organisationerna att få en bokstav som benämning.

2.4.1 Validitet och reliabilitet

Inom samhällsvetenskaplig forskning beskrivs en studies tillförlitlighet och trovärdighet genom begreppen validitet och reliabilitet. En studies trovärdighet kan ifrågasättas kring hur tillförlitliga analysverktyg man har tagit fram med hänsyn till de teoretiska begrepp som har valts⁴². Men kan även ifrågasättas kring de utförda intervjuerna och om de har varit ledande i sitt utförande.

Syftet med denna uppsats har inte varit att göra generaliseringar utan att titta på de specifika organisationerna och öka förståelsen och kunskapen kring hur de har gått tillväga i översättningen av Överenskommelsen. Tillförlitligheten i studien och i de intervjuer som har blivit utförda skapar en giltighet i arbetet då det är just de organisationernas verklighet och deras utgångspunkt som studeras⁴³.

2.5 Analysens genomförande

När intervjuerna genomförts och transkriberats påbörjades arbetet med att analysera informationen med teorin. Det har varit ett stort underlag att förhålla sig till vilket inneburit att jag dels utifrån Lindbergs och Erlingsdóttir teori på hur översättning går till, analyserat intervjuerna utifrån figur ett och dels gjort tematiska sammanfattningar för att kunna jämföra och hitta mönster i texterna⁴⁴. Analysen har utgått ifrån hur en översättning av Överenskommelsen skett av organisationen och om förändringar skett och i så fall hur⁴⁵. Undertecknad har tagit fram en figur som en tolkning på vad författarna beskriver kring teorin. Efter presentationen av varje organisation och det som sagts kommer en sådan figur att belysa på vilket sätt jag tolkar att översättningen har gått till i organisationen. Detta är inte menat som en vetenskaplig tolkning utan snarare en hjälp för läsaren att få en sammanfattande bild över den text som beskriver processen utifrån teorierna. Den tematiska analysen har uppkommit genom noggranna genomläsningar och tydliga sammanfattningar av transkriberade intervjuer där nyckelord har hittats som indikerat dels hur översättningen av Överenskommelsen skett som idé men även om isomorfism och/eller särkoppling uppstått. Utifrån de olika analyserna har slutsatser kunnat dras och sammanfattas.

⁴¹ Kvale och Brinkmann 2014:109

⁴² Esaiasson m.fl. 2012:58

⁴³ Kvale och Brinkmann 2014:213

⁴⁴ Esaiasson m.fl. 2012:228

⁴⁵ Esaiasson m.fl. 2012:269

3. Teori

För att studera om det skett någon påverkan i organisationerna så behöver två saker studeras, dels hur översättningen av Överenskommelsen som idé skett in i organisationen men även vad resultat blivit, om det redan skett något utfall då det i skrivandets stund gått ett år sedan Överenskommelsen skrevs under i Västra Götaland.

3.1 Översättningsteori

En översättning av en idé/ ett koncept kan ses som en process som sker inom organisationer när en idé succesivt går från idéstadium till att bli institutionaliserad inom organisationen. Vid en sådan översättning kan ursprungsidén omvandlas till något annat, detta sker för att idéer anpassas till lokala kontexter, till de sammanhang de ska figurera i. Ibland sker dessa förändringar medveten för att en idé ska passa organisationen men ibland kan detta ske på ett omedvetet sätt som gör att ursprungsidén kan bli annorlunda⁴⁶. Ove Grape, Björn Blom och Roine Johansson skriver i sin bok att handlingsfriheten kring en idé översättning inte är total, de menar att förväntningar och uppfattningar kring vad som är lämpligt eller möjligt att göra i ett organisatoriskt fält kan begränsa eller skapa möjligheter för organisationer⁴⁷. Barbara Czarniawska menar att idéer inte ”reser” av sig själva inom organisationer utan det är människorna i organisationerna som väljer att inte bara bära den vidare utan även att översätta den så att den passar den kontexten den ska in i⁴⁸. Översättningen menar författaren blir en kollektivt skapande process där en idé formas för att föras vidare. På så vis blir en idé mer ”demokratisk” för den stora massan som ska adoptera den men å andra sidan blir den olämplig för en ledning som vill styra och leda verksamheten⁴⁹.

I artikeln *Att studera översättningar- två idéers resor i den svenska hälso- och sjukvården* skriven av Kajsa Lindberg och Gudbjörg Erlingsdóttir 2005 menar författarna att översättningsperspektivet vuxit fram som en reaktion på den nyinstitutionella teorin som de menar utgår från en stabilitet och likformighet i organisationer och som saknar uttryck på samspelet mellan både dels planerade insatser men även det som sker spontant i organisationer⁵⁰. Denna teori blir ett verktyg på hur ett sådant förändringsarbete kan göras mer synligt och hanterbart. Författarna menar att en idé inte ”vandrar” på egen hand, utan den förs vidare av de som väljer att ta upp den, idén kan tas upp som den är eller så kan den omvandlas så att den passar i kontexten. Men teorin menar även på att idéer inte med nödvändighet behöver ”plockas” upp, utan de kan på så vis falla i glömska⁵¹. I modellen sker en kedja av händelser, *lösryckning, paketering,*

⁴⁶ Furusten 2007: 97-99

⁴⁷ Grape, Blom, Johansson 2006:31

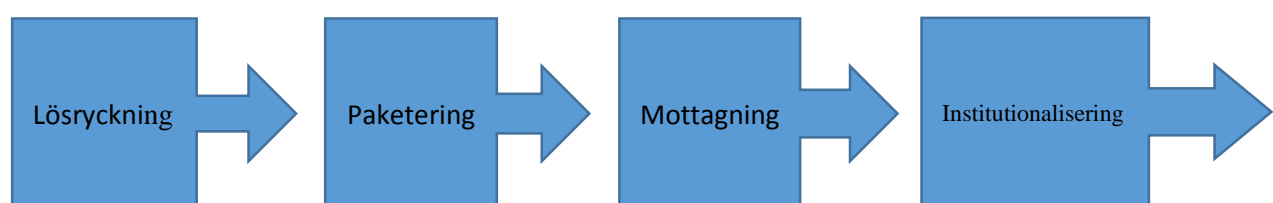
⁴⁸ Czarniawska 2005:106

⁴⁹ Czarniawska 2005:107

⁵⁰ Lindberg och Erlingsdóttir 2005:27

⁵¹ Lindberg och Erlingsdóttir 2005:29

mottagning och institutionalisering. Med detta menas att en idé hämtas från en annan plats/tid och rycks loss från sitt sammanhang, omformas så att den anpassas/paketeras till den nya kontext den ska in i och den mottas och redigeras för att sedan omsättas i handling i organisationen. Översättningen bör således ses som en process och inte som ett slutresultat, vilket kan hjälpa till i denna uppsats då tolkningar ska ske hur en idé har emottagits in i olika organisationer. Författarna menar att idén ompaketeras och redigeras på ett sådant sätt att den passar de lokala förutsättningarna. Den blir så pass allmängiltig att den kan passa många men samtidigt vara tillräckligt konkret för att organisationer eller bärare ska kunna attraheras av den och se en vinst med att föra in den i organisationen, men skulle en sådan kombination inte vara möjlig finns en tendens till att särkoppling kan uppstå⁵².

Figur 1. Fritt översatt av Lindberg och Erlingsdóttir artikel från 2005.

En anledning till varför inte alla organisationer anpassar sig efter en trendig idé kan förklaras av en så kallad svampmodell som beskriver att organisationer ibland ”strövis och slumpvis” likriktar sig eller anpassar sig efter en idé fast de inte är av samma slag eller finns inom samma organisatoriska fält. Denna teori utgår från två antaganden, att organisationer är kopplade till samma diskurs och att de utvecklas kontinuerligt med olika trender och moden som kommer, men även att organisationer genomgår reformcykler och i och med dessa tar det tid att implementera och anpassa organisationer efter olika trender. Dessa två, trenderna och reformcyklerna går i ofas, därmed är det enbart organisationer som är mogna för nya idéer eller trender som plockar upp dessa⁵³.

3.2 Särkoppling och Isomorfism

Inom nyinstitutionell teori ses organisationer som något som måste anpassa sig till omvärlden som de agerar i, detta för att bland annat bli betraktade som legitima aktörer av verksamhet de bedriver⁵⁴. Olika beståndsdelar i en organisationsomvärld bestämmer vad organisationer kan göra, vad de måste göra, vad de bör göra och på vilket sätt de ska göra det. Det är detta som skapar en organisations handlingsutrymme⁵⁵. Inom denna teori handlar det om hur organisationer påverkas av faktorer såsom, regler, idéer, moden, ideologier, normer med mera. Denna teori grundar sig i två centrala verk, dels John Meyers och Brian Rowans artikel *Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremoni*

⁵² Lindberg och Erlingsdóttir 2005:32

⁵³ Grape, Blom och Johansson 2009:32

⁵⁴ Furusten 2011: 10

⁵⁵ Furusten 2011:14

som publicerades 1977 och dels Paul J. Dimaggios och Walter W. Powells artikel *The iron cage revisited: institutional isomorphism and collective rationality in organizational fields* som publicerades 1983. De centrala begrepp som man kan utläsa inom denna teori är hur organisationer betar sig för att skaffa sig legitimitet, hur de särkopplar aktiviteter för att på så vis överleva och hur de blir mer isomorfska (d.v.s. liknar varandra) inom det organisatoriska fält de befinner sig i⁵⁶.

Institutionell teori ses som abstrakt och generell och många menar att den ses som ett ramverk⁵⁷, den nyinstitutionella teorin däremot försöker svara på hur sociala val skapas, förmedlas och kanaliseras av institutionella åtgärder, där organisatorisk struktur och process är i fokus⁵⁸.

Särkoppling

För att få legitimitet krävs det av organisationerna att anpassa sin formella struktur till de omgivande institutionerna. Meyer och Rowan skriver i sin artikel att organisationer måste anpassa sig för att ses som legitima av sina medlemmar och omgivningen för att överleva och detta går sällan hand i hand med de åtgärder som hade behövts för att effektivisera organisationen. En metod för organisationer att hantera gapet mellan den formella strukturen och de faktiska arbetsuppgifterna är genom särkoppling. Organisationers formella och informella struktur skiljer sig från varandra för att bibehålla myten om att organisationen har skapat förändringar. Fördelen med två strukturer är att organisationen lättare kan anpassa sig efter förändringar i sin omvärld. Organisationer är strukturerade av fenomen i sin omgivning och tenderar att bli likformiga med den⁵⁹. Meyer och Rowan menar att många delar i den formella strukturen kan fungera som myter ibland, eller tekniska lösningar som inte nödvändigtvis är effektiva utan som finns för att få organisationen att framstå som lämplig och modern. Skulle en organisation inte ta till sig denna ”myt” kan den framställas som avvikande och kanske till och med som icke-legitim. Så genom att bli isomorfa med andra organisationer kommer organisationer att vara framgångsrika och öka sina chanser till överlevnad och det hänger på organisationernas förmåga att anpassa sig till och bli legitimerad av de omgivande institutionerna⁶⁰. Men denna anpassning kan skapa motsättningar, särskilt när det kommer fler lösningar som organisationen behöver anpassa sig till men som egentligen skapar motsättningar inom organisationen⁶¹.

⁵⁶ Eriksson- Zetterquist 2009:63

⁵⁷ Eriksson- Zetterquist 2009: 6

⁵⁸ Eriksson- Zetterquist 2009:64

⁵⁹ Meyer & Rowan, 1977: 342 ff.

⁶⁰ Eriksson- Zetterquist 2009:66–67

⁶¹ Eriksson- Zetterquist 2009:68

Isomorfism

Paul J. DiMaggios och Walter W. Powells artikel ”The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields” från 1983 hävdar att förändringar inom en organisation handlar mer om en homogenisering snarare än effektivisering. De menar att denna process leder organisationer till att likna andra organisationer som finns inom samma organisationsfält och som hanterar liknande krav från omgivningen⁶². Detta på grund av att organisationer inom samma fält är beroende av samma resurser, t.ex. lobbyarbete, bidrag från kommunen och andra instanser, medlemmar och volontärer. De olika organisationsfälten utformas och formas av dominerade institutioner såsom den offentliga förvaltningen, marknaden eller frivilliga organisationer⁶³. Detta innebär enligt DiMaggio och Powell att organisationer inte kommer att påverka varandra i stor utsträckning, utan snarare kommer organisationer att påverkas när det sker förändringar i organisationsfältets struktur⁶⁴. I början vid ett fälts uppkomst finns en stor variation, både när det gäller metoder och form. Men när ett fält blivit tillräckligt etablerat påbörjas en homogenisering⁶⁵. Enligt denna teori finns det en strävan att likna andra organisationer inom samma fält, på så vis kan utrymmet att handla självständigt förloras. Detta kallar DiMaggio och Powell för en homogeniseringsprocess där organisationer även själva bidrar till att skapa organisationsfältet genom att förstärka och återskapa det⁶⁶. Resultaten av denna homogenisering menar författarna leder till isomorfism:

” a constraining process that forces one unit in a population to resemble other units that face the same set of environmental conditions”⁶⁷.

Författarna menar att det finns olika former isomorfism; den tvingande (där politiskt inflytande styr), den mimetiska (där efterlikning är legitimitetsskapande) och den normativa (där professionalisering påverkar)⁶⁸. Isomorfismen blir ett sätt för organisationer att överleva men även för att uppnå framgång.

⁶² DiMaggio & Powell 1983:147

⁶³ Eriksson- Zetterquist 2009:75

⁶⁴ DiMaggio och Powell 1983

⁶⁵ Eriksson- Zetterquist 2009:76

⁶⁶ Eriksson- Zetterquist 2009:77

⁶⁷ DiMaggio och Powell 1983:149

⁶⁸ DiMaggio och Powell 1983: 150

4. Empirisk analys

I detta avsnitt diskuteras, reflekteras och analyseras det empiriska materialet utifrån den teoretiska referensramen. Översättningsteorin kommer att verka som ett verktyg för att analysera uppsatsens fråga om ”Hur Överenskommelsen- social ekonomi skriven mellan offentliga sektorn och de idéburna organisationerna har översatts av organisationerna?”. Verktuget kommer även att kunna bidra till att analysera om en verkan skett i organisationerna som en effekt av Överenskommelsen- social ekonomi. För att detta ska vara möjligt och då organisationerna har önskat vara anonyma i uppsatsen så kommer en kortare beskrivning av organisationerna först där deras verksamheter och form beskrivs därefter kommer det som framkom i intervjun att belysas. Varje organisation avslutas med en figur som undertecknad gjort för att summera bilden av hur översättningen gått till, beroende på hur figurerna är färgsatta visar detta på hur långt man kommit i översättningen i organisationerna. I den andra delen av analysen kommer intervjuerna att belysas mer tematiskt. Genom ett flertal genomläsningar har några teman hittats och de redovisas under rubriken tematiskt empirisk analys.

4.1 Idéns färd genom regionen och organisationerna

Regionutvecklare på avdelningen folkhälsa ger sin syn på hur Överenskommelsen social ekonomi har kommit till organisationen och hur den som idé har vandrat igenom densamma. Hon menar att det finns många olika varianter på hur Överenskommelsen i Västra Götaland kom till och vem som egentligen initierade den, något som förstärker Barbara Czarniawskas tanke på Överenskommelsen om en idé som blir kollektivt skapad då den formas av många olika personer som tar den till sig och formar den på olika sätt. Regionutvecklaren beskriver att den nationella Överenskommelsen hade spridit sig till andra regioner och att man från Västra Götaland sneglade på den, men det var representanter i SER (Rådet för social ekonomi) som såg potentialen i Överenskommelsen och lyfte fram den som ett möjligt arbetsverktyg för att samverka. När beslutet väl togs i regionstyrelsen anställdes en person som skulle driva processen och det hela sattes igång. Hon menar vidare;

”Man avsatte personer, man avsatte hyfsade medel men sen kanske processen gick lite väl fort tycker jag och att man inte fick med alla. Jag tycker att processen hade behövts göras bredare gentemot den sociala ekonomin. Jag tyckte att den var ganska smal och ganska svår att förstå, jag kände att jag hade ett försprång lite granna men jag kan förstå de som inte förstod processen, sen gick det ganska fort. Man skulle behövt få in fler aktörer från civilsamhället och från social ekonomi, men jag förstår att det är jättesvårt att få med det för att man som tjänstemän försöker hitta representanter som representerar flera för man kan inte prata med var och en men man har inte fått, det är många aktörer som känner att det inte varit delaktiga tror jag.”

Vidare menar regionutvecklaren att det internt inom organisationen borde en bredare förankring skett av idén Överenskommelsen för att institutionalisera den i organisationen. Lindberg och Erlingsdóttir menar

i sin artikel att en idé behöver upptäckas snarare än tvingas in i organisationen för att den ska accepteras. Det är först då som en organisation kan mobilisera och ta till sig idén för att omsätta den i handling och medvetenheten kring detta lyser igenom i citatet nedan från regionutvecklaren⁶⁹.

”Man hade behövt jobba med att göra Överenskommelsen- social ekonomi känd inom VGR både bland politiker och tjänstemän i olika förvaltningar för det är stor okunskap internt i organisationen om vad det är och vilka det berör och vad det handlar om. Det skulle behövas en bredare förankringsprocess både internt och externt, men det kan man ju alltid säga.”

Processen flöt på, kort därefter inföll en ny politisk mandatperiod och en rejäl omorganisation i regionen som har stoppat arbetet men hon menar att det är en process som kommer att ta tid och att det är nu saker börjar hända i regionen kring Överenskommelsen.

”A” är en nationell hierarkisk medlemsorganisation som har en fraktion i Västra Götaland och jobbar med förebyggande åtgärder kring en kärnfråga i sin verksamhet. Ordförande är arvoderad och organisationen är beroende av bidrag för att kunna bedriva sin verksamhet. Organisationen drivs till största delen av regionbidrag, medlemsavgifter men även sökta projektmedel. De ser sig själv som en ideell organisation som kämpar för att hitta finansiering. När Överenskommelsen kommer på tal så menar respondenten att de inte ville stå utanför denna idé.

”När nästan alla organisationer skriver på så vill vi inte stå utanför. Eftersom vi inte vet vad detta ska leda till och vi har inte förbundet oss till någonting utan detta är en förutsättning för att regionen ska kunna jobba vidare. När den dagen kommer då regionen gör något konkret av detta och kommer fram med konkreta åtgärder då vill vi vara med på banan och därför har vi skrivit på.”

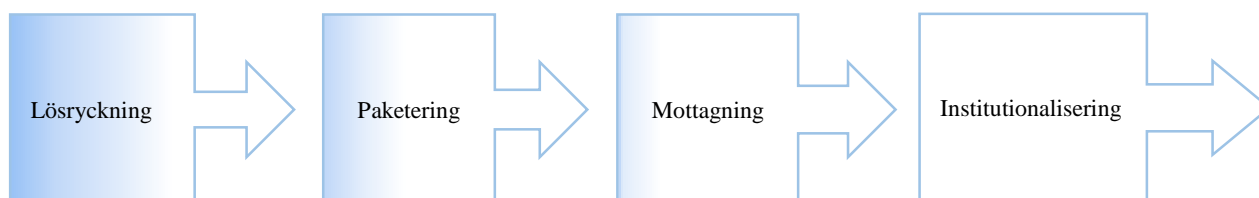
Respondenten menar vidare att det har varit svårt att konkretisera något av det som står i Överenskommelsen i sin verksamhet och att den är väldigt allmän och organisationen har svårt att förstå målet med den. Trots detta har organisationen valt att vara med och skriva under, de vill helt enkelt inte vara utanför. Detta kan ses som ett sätt för organisationen att legitimera sin verksamhet och sina handlingar något som Meyer och Rowan skrev i artikel om särkoppling⁷⁰. Organisationen upplever att de behöver vara med i detta trots att de egentligen inte ser ett värde för det i organisationen än. I en översättningsprocess behöver en idé, som Lindberg och Erlingsdóttir skrev, packas upp i en organisation och mottas så att den passar organisationens kontext. Skulle det vara så att idén och verksamheterna krockar så kan det leda till organisationen särkopplar, att organisationen helt enkelt utåt sett betar sig på ett visst sätt men att verksamheten inåt löper på som vanligt.

⁶⁹ Lindberg och Erlingsdóttir 2005:32

⁷⁰ Meyer och Rowan 1977:342 ff.

”Överenskommelsen är beskriven på några medlemsmöten, men egentligen har den gått spårlöst förbi. Det har inte påverkat vår organisation något större hittills.”

Organisation A hoppas på att regionen på något sätt ska konkretisera Överenskommelsen och att den kan vara ett sätt att lösa organisationernas ständiga kamp till ekonomisering.

Figur 2. Fritt tolkat av författaren för att ge en visuell bild över hur översättningen har gått till i organisationen.

”B” är en ideell förening med ett tjugotal huvudmän som vilar på en religiös grund. Organisationen jobbar med social verksamhet och bedriver även vård. Organisationen har 200-tal aktiva volontärer men även ett 100-talet anställda. De finns lokaliserade i Göteborg men har börjat expandera ut i resten av Västra Götalandsregionen. Organisationen finansieras med projektmedel och sålda tjänster och ser sig själva som en del av social ekonomi.

Idéer som trender finns runt omkring organisationer men precis som Barbara Czarniawska skrev så är det inte organisationerna i sig som adopterar och anpassar sig utan det är människorna i organisationer som lyfter in idéer och blir dess bärare in över organisationens trösklar⁷¹. Detta gäller även Överenskommelsen- social ekonomi.

”Vi samtalade om detta i ett forum vi är med i och då var det någon av oss som uppmärksammade VGR processen och då kom vi fram till att detta är bra för våra organisationer att vara med och då ansökte vi eller skrev på. Det var någon av oss som hade identifierat ett massmail och uppmärksammat det, det var inte så att vi blev personligt uppringda eller kontaktade på det viset.”

Organisationen har jobbat med liknande överenskommelser tidigare på andra nivåer och därför blev det en naturlig process in i organisationen trots att respondenten menar på att de inte kände till den väl.

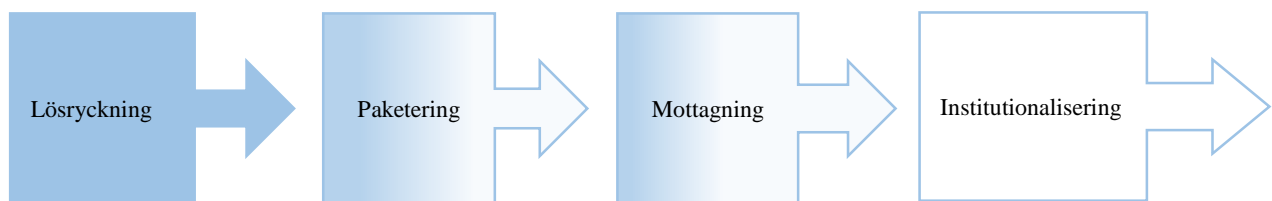
”Jag känner till den väldigt dåligt, men däremot så känner jag till Göteborgs Överenskommelse väldigt väl. Och även den nationella givetvis. Så jag kan faktiskt inte redogöra för den, har läst igenom den men inte mer än så. Men de har lika principer i sig”.

⁷¹ Czarniawska 2005:106

Organisationen ser denna Överenskommelse som en förlängning eller en naturlig del av dels den nationella Överenskommelsen som kom till 2008 men även som ett led i att regionalt kunna jobba med och driva sina frågor vidare. Som Lindberg och Erlingsdóttir skriver i sin artikel från 2005 om en idé och hur dess utformning är uppbyggd så verkar den breda paketeringen även ha försvårat en omtolkning och på så vis inte möjliggjort en översättning in i verksamheten istället så förlitar sig organisationen på att den kommer att se ut på liknande sätt som den nationella och de lokala överenskommelser som gjorts⁷². Detta har förmodligen lett till att organisationen inte utvecklat något eller gjort några konkreta handlingar med överenskommelsen för att den ska institutionaliseras i organisationen och hoppas att den ska ge framtida möjligheter

”Men vi har inte gjort någonting med den, men den har diskuterats i ledningen och mest på strategisk nivå, just nu är det på informations stadium.”

”Det har varit väldigt lite dialog, men vi blir inbjudna till konferenser och sådär som ligger i den här linjen så det kommer säkert att bli bra”

Figur 3. Fritt tolkat av författaren för att ge en visuell bild över hur översättningen har gått till i organisationen.

”C” är en stiftelse som bedriver vård och omsorg utan vinstsyfte och har många anställda som driver verksamheten, vinsten som uppkommer återinvesteras i verksamheten. Verksamheten finansieras med projektmedel och sålda tjänster. Organisationen anser sig som en del av social ekonomi och är aktiva i processerna kring Överenskommelsen och tror på den som idé.

”Jag tänker att det är nya samarbetsmöjligheter och nya samarbetsformer mellan det offentliga och social ekonomi. Jag tänker bland annat på den här typen av IOP- avtal (idéburet offentligt partnerskap) som är partnerskapsavtal och inte faller under lagen om offentlig upphandling.”

I den tolkning som organisationen har gjort av idén så menar respondenten att Överenskommelsen bygger på ömsesidighet, en uppgradering för det ideella.

⁷² Lindberg och Erlingsdóttir 2005: 32

”Den handlar om en likavärdesprincip, att man är lika mycket värda både det offentliga och de idéburna. Att det förs ramar för samverkan och hur man kan jobba tillsammans. Syftet är att få en helt annan dialog, där man kan utveckla saker tillsammans och inte bara att det offentliga beställer tjänster”

Organisationen har mottagit Överenskommelsen positivt och respondenten gav en bild av att de nästan väntat på en sådan tydlig signal och en förtydelse på arbetet som organisationen utför.

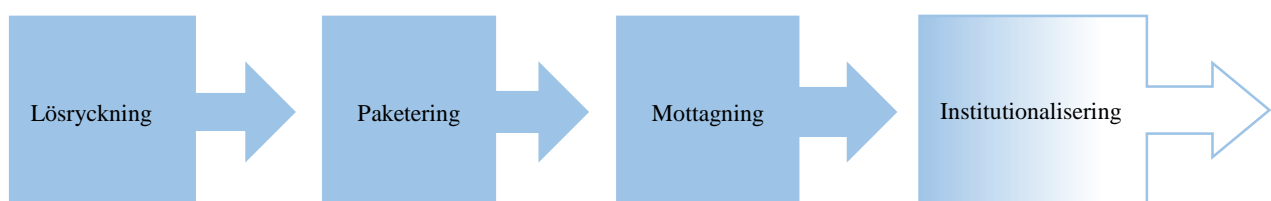
”Andra kanaler in, annan typ av dialog men också tydligare självständighet och oberoende. Att vi fortfarande kan få vara de vi är och inte behöver pressa in oss i en kostym eller en upphandlingsprocess som egentligen inte passar oss”

För att implementera och institutionalisera idén i organisationen har ett antal steg tagits för att sprida kunskapen.

”Vi har ett bra tänk kring vilka vi behöver lära upp när det gäller Överenskommelsen så vi som har varit med länge får lära upp de nya. Men vi sitter ju i många olika grupper nu så inte som en kurs utan mer som erfarenhetsbaserat lärande. Jätte viktigt att förankra och implementera i organisationen”

Det har inte utförts några förändringar i organisationens struktur men däremot så menar respondenten på att organisationen definitivt blivit påverkad. Men även på ett tydligt sätt blivit bärare av en idé som de tycker ska spridas.

”Det menar jag bestämt att vi har gjort (påverkats). Vi har drivit på dessa frågor i många sammanhang i många många år och varit aktiva i sammanhang där flera organisationer gått samman och drivit frågorna. Vi har tyckt till och varit aktiva i inbjudningar, varit aktiva på möten, lyft fram goda exempel. Blivit en bärare av kunskap och det beror på att vi har gjort det på flera ställen där vi har erfarenhet av det så det tror jag gör att vi kan dela med oss.”

Figur 4. Fritt tolkat av författaren för att ge en visuell bild över hur översättningen har gått till i organisationen.

”D” är en medlemsorganisation vars verksamhetsyta sträcker sig över Västra Götalandsregionen och driver sin verksamhet i föreningar som samlas i distriktsorganisationen D. Organisationen jobbar med en kärnfråga i förebyggande syfte särskilt gentemot barn och ungdomar. De har tidigare jobbat gentemot vuxna med social verksamhet men denna verksamhet har de fått prioritera ner eftersom bidragen till denna verksamhet begränsades. Verksamheten finansieras med bidrag och projektmedel. Organisationen anser

sig vara en idéburen organisation. Respondenten menar att Överenskommelsen är ett tecken på att politiker äntligen fattat att ideella föreningar och organisationer har en viktig funktion att fylla. När möjligheten gavs valde organisationen att vara med i ett tidigt skede och deltog i möten och förberedelser inför Överenskommelsen.

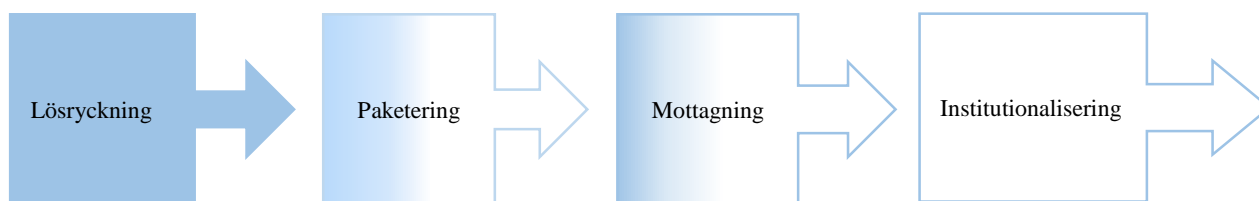
”Vi känner att vi är en del i sammanhanget och har känt att vi har fyllt en viktig funktion i samhällsnyttigt arbete. Sen kan jag väl tycka att politikerna tog för stor del själva för att påverka överenskommelsen. Där hade vi föreningar kunnat vara ännu mer delaktiga även vid beslut.”

Samtidigt som D menar på att de varit med i ett tidigt skede så finns en upplevelse av att inte ha haft möjlighet att påverka den. Detta visar vilket handlingsutrymme som organisationen känner sig ha, eller i detta fall inte ha. En idé med snäva ramar försvårar för mottagaren att kunna koppla ihop den med sin befintliga verksamhet såsom Erlingsdóttir och Lindberg beskriver i sin artikel, därmed uppstår en risk för särkoppling⁷³. I sin paketering och i starten av Överenskommelsen så finns en tydlighet i att denna handlar om samverkan och på vilka premisser den samverkan ska ske, och att det inte heller är någon ekonomi kopplad till den. När D frågas kring detta svarar respondenten:

”Det är inte helt uteslutet att det handlar om pengar. Jag tänker mig också att organisationer kan få projekt pengar till någon idé som föreningar gemensamt vill driva men väldigt ofta kräver det att någon är anställd för att jobba med det. Jag tror att det kommer komma in pengar i det hela.”

D verkar själva ha paketerat Överenskommelsen med att det kan komma att handla om projektmedel eller pengar vilket inte är fallet när man läser den eller när man tillfrågar regionen kring detta. Organisationen har inte gjort några förändringar i varken sin verksamhet eller struktur efter Överenskommelsen utan deras verksamhet flyter på som vanligt, även här har en särkoppling skett.

”Än så länge så har vi inte sett så mycket av det, vi har ju en väldigt bra kontakt via vår paraplyorganisation som redan har ett bra samarbete. Men inget konkret i organisationen.”

Figur 5. Fritt tolkat av författaren för att ge en visuell bild över hur översättningen har gått till i organisationen.

”E” är en idéburen paraplyorganisation som jobbar med bildning och utbildning kring en särskild kärnfråga. De har ett tjugotal medlemsorganisationer som alla jobbar med liknande frågor. Organisationen

⁷³ Lindberg och Erlingsdóttir 2005:32

finansieras med bidrag, projektmedel och sålda tjänster. Vid intervju kring Överenskommelsen och hur organisationen jobbar med den, eller snarare hur man har valt att införliva den i organisationen så märks en tvekan till Överenskommelsen som idé. Respondenten menar att Överenskommelsen som idé kom från två håll, dels från den politiska ledningen men även från Rådet för Social Ekonomi (SER) som hade önskemål gentemot politiker att en sådan Överenskommelse ska finnas. Men när frågan om varför de valt att vara en del av Överenskommelsen ställs svarar hen:

”Jag kan inte svara på det för jag vet inte riktigt faktiskt. Den allmänna trenden är att det kommer att diskuteras mycket mera om sektorns betydelse, sektorn håller på att uppgraderas långsamt men säkert och då är det väl bra att vår organisation är med i sådana processer. Sen kan man ju fundera över om våra grundorganisationer kommer att ha nytta av detta. Jag tror inte att våra organisationer har upptäckt någon nytta.”

Respondenten lyfter fram en trend, en idé som verkar vara gällande i samhället och som skulle kunna bidra till förbättrade möjligheter för organisationen. Detta kan kopplas till Furusten och hans idéer kring hur organisationer behöver anpassa sig efter nya idéer för att skapa sig en legitimitet i den verksamhet de bedriver⁷⁴. Vidare säger respondenten:

”... Vi kände att vi inte kunde stå utanför”

Trots tvekan till Överenskommelsen menar respondenten att organisationen har valt att inta en aktiv roll i arbetet och deltagit i olika sammanhang som genomförts under den tid som processen har pågått för att driva arbetet framåt. Men de har även förankrat idén i sin egen organisation, dels i sin styrelse men även vidare ut i sina medlemsorganisationers styrelser. Trots denna aktiva roll har inte alla medlemsorganisationer valt att vara en del av Överenskommelsen och här finns flera skäl menar respondenten, dels att det inte är anpassat efter de ideellas förutsättningar eller att organisationer inte sett behovet till varför de ska skriva på. Detta kan kopplas till svampmodellen som menar att organisationer inte är i fas med de trender som finns i samhället och den reformbenägenhet som finns inom organisationen⁷⁵.

”Det handlar om att varje organisation måste fatta sitt eget beslut, det finns inget kollektivt beslut för att man ska skriva på. Man förväntade sig ju att det ska vara så, eller alla har ju olika organisationsnummer och det är samarbetsorganisation vi är ingen överordnad organisation. Men distriktsorganisationer antar jag skriver på för sina lokala föreningar men det finns väl också en del lokala föreningar som har skrivit på. Sådant där har ju varit ett virrvarr i hur man har marknadsfört detta och sen finns det ju organisationer i Västra Götaland som är en del av en riksorganisation som

⁷⁴ Furusten 2011:10

⁷⁵ Johansson, 2006; 32

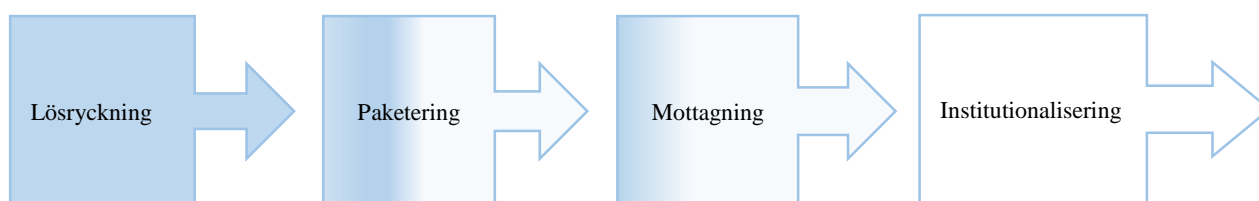
inte har länsorganisationer och det finns länsorganisationer som inte har lokala organisationer. Alla organisationer är ju inte uppbyggda som de klassiska folkrörelserna med tre eller fyra nivåer och har ingen representativ demokrati på det sättet och därför blir sådana här överenskommelser, om man inte bestämmer sig för att de ska vara mellan paraplyorganisationer eller mellan distriktsorganisationer eller jag, då får man ju problem eftersom strukturerna ser ju olika ut.”

Men de organisationer som valde att skriva på och vara med i processerna hade en viss nyfikenhet gentemot detta men också en slags förväntan menar respondenten. Trots att det från början gavs tydliga besked om att denna Överenskommelse inte var kopplad till bidrag och pengar så var det just detta som de hade en förväntan på.

”Många av våra medlemsorganisationer tänker att om man skriver på detta så kanske det dyker upp någon ny form av stöd men det har det ju inte gjort och det finns en förväntan på att samhället och i detta fall regionen, ska förstå att för lite pengar till idéburna organisationer kan man få mycket välfärdsarbete utfört.”

Förutom att som organisation vara aktiva i processerna vid starten så har organisationen inte gjort mer konkret för att institutionalisera Överenskommelsen. Respondenten menar att organisationen väntar på att det ska hända något konkret men att intresset börjar klinga av och att förhoppningarna om att det ska betyda något känns mindre och mindre troligt. När respondenten får frågan om hur Överenskommelsen har konkretiserats i organisationen för att på så vis fånga upp hur institutionaliseringen av Överenskommelsen som idé gått till blir svaret

”Vi sitter nog och väntar på att det ska bli någonting som inte har blivit än. Jag tror att konkretisera är mer en väntan på att någonting ska hända. Man kan väl säga att intresset klingar av och förhoppningarna om att det ska betyda någonting känns väl mindre och mindre troligt.”

Figur 6. Fritt tolkat av författaren för att ge en visuell bild över hur översättningen har gått till i organisationen.

Sammanfattning av organisationernas översättningsresor:

Lösryckning: Alla organisationer har skrivit under Överenskommelsen och på så vis tagit sig an idén om överenskommelsen in i organisationen.

Paketering: Överenskommelsen tolkas och värderas på olika sätt. De idéburna organisationerna menar på att det kommer att bli en ekonomisering av överenskommelsen medan de organisationer som tillhör den sociala ekonomin menar att detta kan mynna i andra avtal och upphandlingar. Det har varit en varierad paketering från organisationernas sida in i sina respektive organisationer.

Mottagning: Majoriteten av organisationen har mottagit idén men menar nu på att det är en väntan på något mer konkret. En av organisationerna, C, har spridit det in i organisationen och inte låtit den stanna på den strategiska eller styrelsenivån.

Handling: Även kallat institutionalisering. Överenskommelsen är relativt ny och de flesta organisationerna menar på att de inte gjort något för att omsätta den i handlingar in i organisationerna. Organisationen C däremot menar på att Överenskommelsen har blivit levande i deras organisation och organisationen och dess medarbetare har blivit bärare av dess värden genom kunskapsspridning och annat.

4.2 Tematisk empirisk analys

När en tematisk genomlysning gjordes av materielat uppstod två tydliga teman som skapade skiljelinjer i organisationernas översättningar och hur långt de har kommit i processen kring överenskommelsen. Här nedan följer en redogörelse för dessa två teman.

4.2.1 Idéburen kontra social ekonomi

Regionen menar att Överenskommelsen sker på lika grunder.

”För mig och som jag tolkar det att det ska vara på lika grunder. Egentligen så handlar det om att kommuner och region, offentliga sfären, ska behandla och förstå civilsamhället och se de möjligheter som civilsamhället och social ekonomi har i samhällsutvecklingen”

Men trots detta verkar det vara en skillnad i de organisationer som ändå har skrivit på, samma skillnad belyser många av organisationerna själva vissa genom oro andra som en nödvändighet. Detta skulle kunna vara en anledning till varför de olika organisationerna har kommit olika långt i sin mottagning och översättning av idén.

En förklaring till detta ger Regionutvecklaren med följande citat:

”I den organiserade formen av den sociala ekonomin så har man samröre med regionen och det skapar en medvetenhet om vad Överenskommelsen är för man har jobbat så aktivt med den, men om man pratar civilsamhället då som är lite vidare så är man omedveten om eller okunnig om överenskommelsen som är och vad den kan göra för nytta. Och det förstår jag att liksom en aktör inom en förening eller organisation oavsett om det är på det lokala planet eller det regionala planet så är det svårt att greppa vad är och vad det för nytta för mig. Så jag förstår svårigheten. Överenskommelsen i många fall kommer att bli en överenskommelse mellan de stora tunga aktörerna eller aktörerna som har professionella ledare, eller som har strategiska styrelser som är visionärer som kommer att omfattas av detta.”

Utifrån översättningsteorin så behöver en idé paketeras på ett sådant sätt att den behöver vara tillräckligt bred och allmängiltig för att den ska passa många men den ska även vara tillräckligt konkret för att organisationer ska kunna se lämpligheten med den i den egna organisationen och på så vis föra den vidare⁷⁶.

En orsak som kan ha förbisetts från regionens sida lyfter organisationen C fram som säger sig tillhöra den sociala ekonomin.

”Den frågan tänker jag att väldigt många ryms inom begreppet social ekonomi. Alltifrån föreningar till stiftelser till andra typer av organisationer och vi är ingen enhetlig grupp alls. Utan det är en stor mångfald och det är en utmaning för oss, för det offentliga kan nog betrakta oss som en enhet men vi är långt ifrån det. Väldigt olika ingångar.”

B, även den en organisation inom social ekonomi, på frågan om varför hen tror att organisationer tolkar Överenskommelsen olika menar att:

”Jag vet inte kan nog ha med storlek på organisationen att göra, att det kan vara svårt om man tänker att idéburna organisationer i GBG så har man olika storlekar och resurser, olika mängd i personal och medel och det kan ju vara svårare för små föreningar att få en del i viktiga samhällsuppgifter eftersom man kan ha svårt att leverera på ett sådant sätt.”

E, en av de idéburna organisationerna, vid reflektion kring Överenskommelsen säger:

”Jag tycker att regionen borde ha gjort detta närmre de stora folkrörelserna men man valde att koppla detta till social ekonomi vilket blir de stora organisationerna som mest sysslar med tjänster dominerar. Jag tycker att arbetet har fått lite slagsida åt utförarbegreppet och det tycker jag inte känns riktigt bra.”

⁷⁶ Lindberg och Erlingsdóttir 2005:32

De olika organisationerna lyfter fram själva bilden av den mångfald och flora som de menar finns inom civilsamhället, den oro som man lyfter är att det inte är lika tydligt att man från regionen ser samma mångfald och flora. Den svårigheten lyfter även regionutvecklaren fram som själv förutspår att Överenskommelsen och dess samverkanspartner nog i framtiden inte kommer att omfatta alla utan att det kommer att bli de ”tyngre aktörerna” som kommer vara involverade.

En annan av de idéburna organisationerna, A, stod för en annan farhåga men som även den handlar om de olika möjligheter som olika organisationer har:

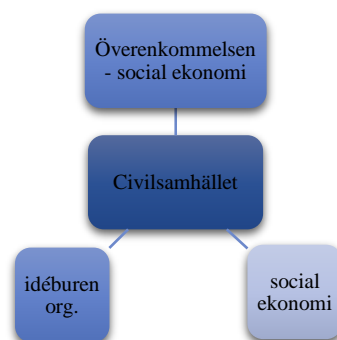
”En risk skulle väl vara att allt blir byråkratiserat. Att det ska in mängder med papper och dokumentation. Vi kan inte använda våra ideella krafter till att fylla i papper, vi vill ju ut och jobba och konkretisera våra mål och risken med att det blir för mycket byråkrati är att man lägger det åt sidan bara. Jag är rädd för det”

D, även den idéburen fortsätter i samma spår:

”vi kanske skulle behöva ha någon ansvarig gentemot ÖK- gruppen. Så att man kan vara med direkt när idéer och förslag dyker upp. Det gäller att hitta en person som har den tiden och möjligheten.”

Trots paketeringen av Överenskommelsen som ett avtal, en grogrund för samverkan och som inte är sammankopplat till pengar eller andra resurser verkar flera organisationer göra sin översättning på ett sätt som innebär att den i ett senare skede kommer att handla om pengar och att de i detta fall inte vill stå utanför den processen. D, en av respondenterna från de idéburna organisationerna menar att:

”Det är inte helt uteslutet att det handlar om pengar. Jag tänker mig också att organisationer kan få projektpengar till någon idé som föreningar gemensamt vill driva men väldigt ofta kräver det att någon är anställd för att jobba med det. Jag tror att det kommer komma in pengar i det hela.”

Figur 7. Fri tolkning av hur respondenterna ser på uppdelningen av organisationerna

Trots att det finns en tanke om att Överenskommelsen är till för alla organisationer, verkar det som att både regionen och organisationerna själva gör en differentiering av definitionen på organisationerna. Detta verkar även vara kopplat till hur organisationen har översatt Överenskommelsen. De som upplever sig tillhöra den sociala ekonomin verkar uppleva en trygghet och har en tillförsikt över att detta kommer vara bra för respektive organisation. Med de som upplever sig tillhöra de idéburna organisationerna är mer skeptiska och förstår inte hur detta kommer att fungera i sina respektive organisationer. Även de olika organisationernas möjligheter till anpassning och justering kommer på tal, då de som upplever sig tillhöra de idéburna organisationerna känner sig begränsade av resurser och handlingsutrymme medan de som anser sig tillhöra den sociala ekonomi inte alls upplever svårigheter med en eventuell anpassning.

4.2.2 Isomorfism och särkoppling

Översättningsteorin beskriver processen av hur idéer löses för att sedan komma in i organisationerna och hur denna handling har gått till. Trots att Överenskommelsen idag har funnits i ett år så har det skett olika saker i organisationerna. Vissa är mer positiva och andra väntar alltså på vad den kommer att kunna innebära men till dess har andra aktiviteter skett i organisationen. Regionutvecklaren ger sin syn på hur det ser ut idag trots Överenskommelsen.

”Jag tycker fortfarande att samverkan inte fungerar jättebra med civilsamhället från regionens sida, alltså regionens interna arbete har ingen bra samverkan utan det är fortfarande utifrån varje nämnd. Vi är inte där än men jag hoppas att vi kommer dithän”

”Jag tycker att processen hade behövt göras bredare gentemot den sociala ekonomin. Jag tyckte att den var ganska smal och ganska svår att förstå, jag kände att jag hade ett försprång lite granna men jag kan förstå de som inte förstod processen, sen gick det ganska fort, låter helt hysteriskt men det tog 1 ½ och för en sådan process är det kanske kort om tid tycker jag det kanske skulle behövs ännu längre tid och en bredare process från regionen gentemot den sociala ekonomin att man skulle fått med fler aktörer och fått diskussionen i fler forum så jag tror att regionen kunnat jobba med den på ett annat sätt innan man kom så långt att man började skriva under den för ganska precis ett år sedan. Man skulle behövt få in fler aktörer från civilsamhället och från social ekonomi, men jag förstår att det är jättesvårt att få med det för man som tjänstemän försöker hitta representanter som representerar flera för man kan inte prata med var och en men man har inte fått, det är många aktörer som känner att det inte varit delaktiga tror jag. Många aktörer från social ekonomi då som känner att de inte varit delaktiga.”

I de tematiska läsningarna har viss samstämmighet visat sig när det gäller vad som skett i organisationerna. När vi tittar närmare på de organisationer som tillhör den sociala ekonomin så ges en positiv bild av hur vidare samverkan kan ske inom ramarna för Överenskommelsen. C som organisation utbildar medarbetare

i Överenskommelsen och vad den innebär. Organisationen ser de potential som den skulle kunna innebära framgent.

”Andra kanaler in, annan typ av dialog men också tydligare självständighet och oberoende. Att vi fortfarande kan få vara de vi är och inte behöver pressa in oss i en kostym eller en upphandlingsprocess som egentligen inte passar oss.”

”Än så länge att vi bjuds in till dialogmöten med regionen och att om det är VGR du tänker på i andra delar så har vi konkreta avtal som är väldigt stora. Jag skulle säga att vi ligger på den nivån att vi börjar få en bra dialog.”

Men när det gäller de idéburna visar sig en annan bild, en bild där isomorfism och särkoppling uppstår för att de inte kopplat Överenskommelsen med den verksamhet organisationerna bedriver. Organisationen A har gjort lite av bägge delar. Dels har de särkopplat från Överenskommelsen för att de inte har råd att som organisation vänta på något konkret.

”Vi har i väntan tagit kontakt med en annan myndighet för att komma igång. Vi får projektmedel för ett annat projekt”

Samtidigt som organisationen i det nya samarbetet har förändrat en del av organisationens verksamhet för att bli mer legitimerade och sedda i sin verksamhet så som det framgår i DiMaggios och Powells artikel⁷⁷.

”Ja, inte i organisationen men i vårt arbetssätt litegrann. Vi har ett antal projekt som vi jobbar med år efter år och då har vi ihop med regionen (folkhälsokommitténs tjänstemän) valt ut fem projekt/aktiviteter som de anser är särskilt viktiga och det har de gett bidrag till att vi ska utföra. Å det är klart om regionen ger oss bidrag till att jobba med vissa saker så kommer vi jobba mer med det än annat. Så det har blivit mer fokus på de projekt som vi får bidrag till.”

Även D menar att en isomorfism kan komma att bli aktuell längre fram.

”Jag tror att organisationen kan behöva förändras i och med detta, men det kommer att ta sin grundliga tid”

Organisationen E har genom intervjun varit skeptiska till Överenskommelsen men trots denna skeptiska inställning så har organisationen valt att vara en del av den, detta för att de anser att organisationen inte kan stå utanför och riskera att tappa den legitimitet som en sådan överenskommelse kan ge. Respondenten visar genom följande citat en kritik för risken att organisationer kan bli isomorfiska. Respondenten menar

⁷⁷ DiMaggio & Powell 1983:147

vidare att om en ekonomisering av Överenskommelsen skulle ske och organisationerna går med på en sådan form så kan det riskera den mångfald och den särart som organisationerna har i samhället.

”Jag menar att sektorn, eller tänk såhär att när man sitter som en kommunal tjänsteman och man är fostrad i Companion, jag vet inte men jag tror det, så tänker man att alla organisationer ser likadana ut, att de är fyrkantiga och att de kan plockas in i strukturen, men det som är det bästa med civilsamhället eller ideella organisationerna eller vad de nu kallar det för, är ju att de inte är fyrkantiga och att de inte kan stoppas in i rutor utan är sig själv nog och att strukturen ser så annorlunda ut mellan olika organisationer.”

”De organisationer som kan luras till att bli upphandlade eller låter sig upphandlas då är det början på döden. För att då tar samhället över organisationerna och då behövs inte organisationerna längre. Då kan man säga att om det där sker i organiserade former i Överenskommelsen så okej då för det hade skett ändå, men för alla andra organisationer som inte låter sig upphandlas utan har en idé som de vill genomföra med stöd eller utan stöd av samhället de kan inte drabbas av en sådan överenskommelse.”

5. Slutsatser

Det kan konstateras att Överenskommelsen- social ekonomi i Västra Götaland har varit, och är, en allttjämt trendig idé. De 80-tal organisationerna som har skrivit under den, har sett den som en legitim lösning fast ur egna perspektiv och efter de behov respektive organisation står inför. För att koppla tillbaka till uppsatsens frågeställning och syfte om hur översättningen av Överenskommelsen som idé har skett in i de olika organisationerna kan det konstateras att det antagligen finns lika många översättningar som organisationer. Det finns tendenser till att organisationer tar till sig Överenskommelsen på olika sätt beroende på organisationernas egen definition av sig själva men även efter regionens definition av de olika organisationerna inom ideell sektor. Det märks en diskrepans i tolkningen av Överenskommelsen beroende på om organisationen ser sig själv tillhöra den idéburna sektorn eller om den ser sig tillhöra den sociala ekonomin. Organisationerna själva anser sig inte tillhöra samma gruppering, det är en tydlig skiljelinje mellan social ekonomi och ideella organisationer.

En slutsats man kan dra av detta är att de ideella organisationerna i Sverige har varit mångfacetterade och de har sett ut på olika sätt. När överenskommelsen uppkom skapades det ett organisatoriskt fält där organisationerna ska samverka och finnas inom, när ett sådant fält uppstår menar DiMaggio och Powell att en homogenisering kan uppstå. Den homogeniseringen märktes inte tydligt på de svar som respondenterna gav däremot så märktes en upplevd begränsning i deras handlingsutrymme. Detta genom att de känner att de inte kan stå utanför Överenskommelsen, då de andra organisationerna skriver på. Men själva verkar de ha svårt att översätta Överenskommelsen in i sina respektive organisationer vilket har lett till olika utfall i organisationerna.

Antingen ses Överenskommelsen för vad den är, en grogrund för en samverkan eller så har organisationerna särkopplat för att kunna göra något konkret och handfast av situationen. I en av organisationerna har en viss isomorfism eller förändring kunnat märkas för att vara mer anpassningsbar för att få till samverkan med regionen.

Med alltför lös paketering skapas det utrymme för att översättningar av en idé riskerar att istället för aktiva handlingar som kan medföra en institutionalisering av idén in i organisationen utifrån dennes värden och möjligheter så tenderar organisationer istället att särkoppla eller bli mer isomorfiska/likriktade för att de tänker att det förväntas av dem. I det stora handlingsutrymmet som tolkningen skapar blir farhågor och rädslor sanningar eftersom det inte finns konkreta mål och syften om vad den ska utmynna i.

I sin artikel från 2005 skriver Lindberg och Erlingsdóttir förvisso om att ” paketera idén så att den dels blir tillräckligt allmängiltig för att passa många organisationer och dels blir tillräckligt konkret för att kunna skickas vidare i fältet”. Den vida paketeringen av Överenskommelsen har i denna bemärkelse

kanske varit alltför bred att det konkreta som organisationerna efterlyser och behöver har missats. Den mångfald som organisationerna representerar bäddar också för en variation av möjligheter för samverkan och behov till lösningar, kanske är inte en enhetlig Överenskommelse rätt svar för att kunna få till en samverkan.

5.1 Framtida forskning

Det skulle vara intressant att göra en liknande studie fast i bredare omfattning för att se om man kan dra några generella slutsatser i frågan och även studera frågan i de organisationer som aktivt valt att inte skriva under den för att få deras syn på varför de inte har tagit till sig Överenskommelsen som idé. En annan intressant fråga som kom upp under studiens gång är att det även skulle vara intressant att göra en liknande studie i den lokala Överenskommelsen som pågått en längre tid men som även lett till andra konkreta åtgärder såsom IOP: er och ekonomi för organisationerna. Detta för att se om det märks en skillnad mellan social ekonomi och idéburna organisationer eller om man hittat sätt att lösa den problematiken.

Referenser

Böcker

Czarniawska Barbara, *En teori om organisering*, Studentlitteratur AB, 2005

Eriksson- Zetterquist Ulla, *Institutionell teori- idéer, moden och förändring*, 2009, Malmö, Liber AB

Esaiasson Peter, Gilljan Mikael, Oscarsson Henrik och Wängnerud Lena, *Metodpraktikan- konsten at studera samhälle, individ och marknad*, 2012, Norstedts juridik AB

Furusten Staffan, *Den institutionella omvärlden*, 2007, Liber AB,

Folkbildningsfältets grindvakter (2012) Harding Tobias s. 155-175 i antologin *Civilsamhället I samhällskontraktet- en antologi om vad som star på spel*. Redaktör Wijkström Filip, 2012, European civil society press. Producerad och utgiven i samarbete med IDEELL ARENA, Sektor3 och PwC.

Johansson Roine *Nyinstitutionell organisationsteori- från sociologi i USA till socialt arbete i Sverige*, i, Grape Ove, Blom Björn och Johansson Roine, *Organisation och omvärld; Nyinstitutionell analys av människobehandlande organisationer*, 2006, Studentlitteratur, Lund

Steinar Kvale och Svend Brinkmann, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, 2014, Studentlitteratur AB, Lund, upplaga 3.

Røvik Kjell- Arne, *Managementsamhället- trender och idéer på 2000-talet*, 2007, Universitetsförlaget, Liber AB första upplagan.

Rapporter och artiklar

DiMaggios Paul J. och Powells Walter W. 1983, "The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields"

Lindberg K och Erlingsdóttir G 2005, *Att studera översättningar. Två idéers resor i den svenska hälso- och sjukvården*, Nordiske organisasjonsstudier.

Meyer John och Rowan Brian 1977 "Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony".

Johansson H, Kassman A, Scaramuzzino R (2011) *Staten och det civila samhällets organisationer i ett föränderligt välfärdssamhälle; perspektiv på en överenskommelse*. Andra tematiska studie. Publicerad av Överenskommelsen.

Överenskommelsen (nationell) 2008/2009, hämtad 2015-10-26

<http://overenskommelsen.se/wp-content/uploads/2015/03/%C3%96verenskommelsen..pdf>

Överenskommelsen VG-regionen, antogs 2014-11-25, hämtad 2015-11-11

<http://www.vgregion.se/upload/kultursekretariatet/overenskommelsen/pdf/O%CC%88verenskommelsen%20broschyr%20ho%CC%88sten%202014.pdf>

Lista över organisationer som har skrivit under, hämtad 2015-11-11

<http://www.vgregion.se/upload/kultursekretariatet/overenskommelsen/pdf/Organisationer%20som%20undertecknat%20O%CC%88verenskommelsen%202015-09-23.pdf>

Pezeshk Azadeh, handledare Patrik Zapata, *Idéburet Offentligt Partnerskap Ny samverkansmodell mellan ideell och offentlig sektor, skriven 2014*, hämtad 2015-11-13

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/38819/1/gupea_2077_38819_1.pdf

Hemsidor

Enheten för forskning om det civila samhället, Ersta Sköndal högskola 2010, *Svenskarnas engagemang är större än någonsin, Insatser i och utanför föreningslivet*

Svedberg Lars, Von Essen Johan och Jegermalm Magnus hämtad 2015-10-23 från

<http://www.regeringen.se/contentassets/b3b7633f0d46406c9f865194e9637d92/svenskarnas-engagemang-ar-storre-an-nagonsin>

Folkbildningsförbundet, hämtad 2015-11-25 från

<http://studieforbunden.se/studieforbund/finansiering/>

Regeringen (2006), Regeringsförklaringen hämtad 2015-10-23 från

<http://www.regeringen.se/contentassets/dd07b957646c429f9180294ac247bd71/regeringsforklaring-en-6-oktober-2006>

VG- regionens överenskommelse, uppdaterat 2015-09-23, hämtat 2015-10-23 från
<http://www.vgregion.se/sv/Vastra-Gotalandsregionen/startside/Om-Vastra-Gotalandsregionen/Aktuella-projekt/Overenskommelse-social-ekonomi/>

Överenskommelsen Publicerad 2014-09-25, hämtat 2015-10-23
www.överenskommelsen.se

Intervju

Anne Svensson, Regionutvecklare på avdelningen folkhälsa, telefonintervju utförd den 30:e november 2015.

Överenskommelsen

Mellan den sociala ekonomin i Västra Götalands län
och Västra Götalandsregionen

ÖVERENSKOMMELSE

Överenskommelsen mellan den sociala ekonomin i Västra Götalands län och Västra Götalandsregionen

Överenskommelsens syfte är att skapa en jämbördig dialog mellan den sociala ekonomins olika företrädare i Västra Götalands län och Västra Götalandsregionen och att öka kunskapen om respektive part. Överenskommelsen syftar också till att fler samarbeten mellan den sociala ekonomin och Västra Götalandsregionen ska ske

De kunskaper och erfarenheter som finns hos oss i Västra Götaland ska tas tillvara på bästa sätt, framförallt ska det ske genom olika former av samverkan och dialog. Den sociala ekonomin och Västra Götalandsregionen vill genom denna överenskommelse skapa goda förutsättningar för ett hållbart samhälle som bygger på delaktighet för alla invånare och skapa förtroende för varandras unika uppdrag. Det underlättas om vi i Västra Götaland kommer överens om principerna för hur det ska kunna gå till.

Västra Götalandsregionen är en politiskt styrd organisation med ansvar för vård och omsorg samt tillväxt och utveckling. Regionens vision *Det goda livet* är grunden för allt arbete kring hur Västra Götaland utvecklas för att vara en attraktiv region att bo och verka i. Det goda livet för invånarna innefattar bland annat en god hälsa, boende, arbete, utbildning, trygghet, gemenskap och delaktighet i samhället. Det innefattar också att vi möter behoven hos barn och ungdomar, tar tillvara alla personers möjligheter oavsett bakgrund, funktionalitet eller förmågor och skapar en god miljö där de förnybara systemen värnas med en hållbar utveckling som skapar resurser för alla. Det skall också finnas ett rikt kulturliv.

Vad är den sociala ekonomin?

Den sociala ekonomin särskiljer sig från den privata och offentliga sektorn då den består av organisationer som har samhällsnytta och medlemsnytta som främsta mål samt tar tillvara invånarnas och samhällets intressen utan ekonomisk vinst som huvudsyfte. Den sociala ekonomin bedrivs främst i föreningar, kooperativ, trossamfund, stiftelser och liknande sammanslutningar.

Vår vision

Genom samarbete och aktiv dialog skapas ett hållbart samhälle med bättre förutsättningar för utveckling av Det goda livet i Västra Götaland.

Mål

- Att tillsammans arbeta fram en hållbar utveckling genom sociala, ekonomiska och ekologiska lösningar
- Att tillvarata invånarnas engagemang och delaktighet utifrån individ- och organisationsperspektiv
- Att arbeta för mångfald i entreprenörskap
- Att skapa strukturer för samverkan med ömsesidig respekt
- Att inspirera till samarbete
- Att regionen har ett enhetligt förhållningssätt gentemot den sociala ekonomin

Målbild 2017

- En arbetsorganisation är väl inarbetad och etablerad för både den sociala ekonomin och Västra Götalandsregionen.
- Det finns en organisation där politiker, tjänstemän och den sociala ekonomins aktörer agerar, ett nav för spridning, information och dialog.
- Den sociala ekonomin är en samarbetspart inom Västra Götalandsregionens alla verksamhetsområden.
- Flera överenskommelser (idéburna partnerskapsavtal och samarbetsavtal) har slutits.
- Lokala överenskommelseprocesser har startat i Västra Götalandsregionen till grund för lokal och delregional verksamhet.
- Relationer har lett till nya utförare och leverantörer av olika tjänster.
- Det finns upphandlingsförfarande som underlättar för sociala ekonomins aktörer.
- Det finns ett ökat medvetande i Västra Götalandsregionen om den sociala ekonomins potential.
- Det har byggts upp en kunskapsbas till nytta för utveckling och innovationer utifrån alla aktörers erfarenheter och medverkan i processen.
- Personer som står långt från arbetsmarknad har fått nya möjligheter till arbete och sociala nätverk.
- Det finns en ökad delaktighet och förståelse för varandras unika uppdrag.

Bilaga 1

Vilka principer bygger överenskommelsen på?

Överenskommelsen utgår från de sex principerna i den nationella överenskommelsen inom sociala området som tecknades 2008 mellan regering, idéburna organisationer samt SKL (Sveriges Kommuner och landsting). Dessa principer har bearbetats genom dialogmöten, konferenser och möten för att se vad principerna innebär för Västra Götalandsregionen och den sociala ekonomin och hur vi kan arbeta med dem i praktiken.

- 1:a Principen: Dialog
- 2:a Principen: Långsiktighet
- 3:e Principen: Kvalitet
- 4:e Principen: Öppenhet och insyn
- 5:e Principen: Självständighet och oberoende
- 6:e Principen: Mångfald

För varje princip anges i vår handlingsplan åtgärder och ansvar för att garantera genomförande. Det finns fyra nivåer kring samverkan/delaktighet som kommer utvärderas för att se resultat.

Bilaga 2

Frågor till informanten

Du får gärna presentera dig och din roll

- Vad jobbar du med?
- Kan du beskriva vad Överenskommelsen är för något?
- Vad har varit din roll när det gäller Överenskommelsen i Västra Götaland?
- Hur upplever du samverkan regionen och de idéburna innan överenskommelsen?
- Varför ville man ha en Överenskommelse i Västra Götalandsregionen?
- Vem initierade den?
- Vad vill man uppnå med Överenskommelsen? Vad är dess syfte? Vad hoppas man uppnå?
- Hur gick det till när man började prata om att skapa en överenskommelse?
- Hur ”lanserade” man överenskommelsen gentemot de idéburna organisationerna?
- Kan du beskriva hur den processen gick till?
- Hur är regionens och de idéburnas samverkan nu efter att överenskommelsen införts och pågått i snart 1 år?
- Vilka lärdomar tar du med dig kring arbetet och processen gällande överenskommelsen?
- Finns det något som du tycker att man kunde gjort annorlunda utifrån dina tankar och erfarenheter?
- Ser du några farhågor med Överenskommelsen?
- Ett år senare, vad är dina tankar kring överenskommelsen?
- Har du något annat du skulle vilja tillägga?

Bilaga 3

Intervjuguide till respondentintervjuerna

- Kan du kortfattat beskriva din organisation?
- Vad är din roll i organisationen?

- Vad är din första tanke/reflektion när jag säger Överenskommelsen?
- Vad har din organisation för koppling till den?

- Kan du kortfattat beskriva överenskommelsen?
- Vad tror du är syftet med ÖK?
- Hur gick det till när Överenskommelsen kom till enligt dig?

- Varför valde ni att vara en del av överenskommelsen?
- Vad tror du att överenskommelsen kan ge er organisation?
- Hur har ni förankrat överenskommelsen i er organisation?
- Hur mottogs ÖK i resten av organisationen?

- Hur har ÖK konkretiserats i er organisation?
- Hur yttrar sig era medlemmar möjlighet att påverka ert deltagande i ÖK?
- Vilka fördelar ser du med ÖK?

- Vilka förändringar har ni gjort inom organisationen efter att ni har valt att ingå i ÖK?
- Hur har organisationen påverkats sedan ni skrev under ÖK?
- Har ni utvecklat metoder, policyn eller liknande?

- Har du något annat du vill tillägga?